

CESARE PAVESE
TEPEDEKİ EV

♥
CAN

ROMAN

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
EREN CENDEY

Cesare Pavese
TEPEDEKİ EV

Can Yayınları: 656
Modern Klasikler: 64

La casa in collina, Cesare Pavese
© Giulio Einaudi Editore SpA, 1990
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1995

1. basım: 1995
2. basım: 2005

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gelengül Çakır
Düzeltili: Nurten Sönmezcan
Montaj: İlker Sipahi

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı: Özal Basımevi
Cilt: Eko Ofset

ISBN 975-510-634-0

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Cesare Pavese
TEPEDEKİ EV

ROMAN

Türkçesi
EREN CENDEY

CAN YAYINLARI

CESARE PAVESE'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

AĞUSTOSTA TATİL / *öykü*
AY VE ŞENLİK ATEŞLERİ / *roman*
GÜZEL YAZ / *roman*
LEUKO İLE SÖYLEŞİLER / *deneme*
SENİN KÖYLERİN / *roman*
TEPELERDEKİ ŞEYTAN / *roman*
YALNIZ KADINLAR ARASINDA / *roman*
YAŞAMA UĞRAŞI / *deneme*
YOLDAŞ / *roman*

—Tepedeki Ev, Cesare Pavese (Doğumu: Santo Stefano Belbo, Cuneo 1908 – ölümü: Torino 1950) tarafından 11 Eylül 1947 ve 4 Şubat 1948 arasında yazılıp, aynı yılın sonunda ‘Il Carcere’ (Cezaevi) ile birlikte ‘Prima che il gallo canti’ (Horoz Ötmeden Önce) ortak adıyla yayınlanmıştır. 1941 yılında yazdığı uzun öykü ‘La famiglia’ (Aile)’nin kahramanları bu romanda yeniden ele alınmışlardır.

Romanın kahramanı öğretmen Corrado, Torino’da yaşamın tehlikeli bir hal alması üzerine, bombardımanlardan sakınmak için kent yakınındaki bir köye kaçır ve burada anılarına dalar. Buraya sığınanlar arasında geçmişte kısa süreli bir ilişki yaşadığı kadınla karşılaşır.

Kadının bir oğlu olmuştur ve Corrado’nun kısaltması olan Dino adını taşımaktadır. Genç adam bunun nede-nini anlamak için çok çabalar. Bu çocuğun babası olduğuna inanmak ister, bu olasılığın gerçek olmasını arzu-lar. Ama kadın ona asla açık vermez ve yeniden birlikte olmaya yanaşmazken Corrado hep geçmişini yeniden canlandırılmayı hayal eder. Tanıdığı pek çok kişinin göstere-ceği aynı tepkiyi göstermez ve gerçeğin karabasanını değiştirmek için mücadele etmez. Geride kalmayı yeğler.

Ne var ki şimdi partizan olarak en ön saflarda yer alan arkadaşlarının düşüncelerini paylaştığı için faşistlerin dikkatini çeker. Ve bunun üzerine genç öğretmen, kente yakın kırlardan daha uzaklara, çocukluğunun (ve Pavese’nin çocukluğunun) geçtiği Langhe’ye gider. Bura-sı gerçekdışı ve hayalin ta kendisidir. Şimdiki zamanın katı gerçeğinden ve hayali bile kurulamayan gelecekte kaçarken, kesin olarak kaybolmak isterken kendi topraklarındaki bu uzun yürüyüşte, sivil savaşın acısını

yaşayan yerlerde, öğretmenliğini giderek yitiren öğretmen Corrado bu olan bitenin sadece başkalarını değil kendini de, özellikle kendini etkilediğini fark eder.

“Şimdi sivil savaşın ne olduğunu gördükten sonra biliyorum ki, savaş eğer bir gün biterse herkes şunu sormalıdır: ‘Peki ya şehitleri ne yapacağız? Neden öldüler?’ Ben ne yanıt vereceğimi bilemezdim. En azından şimdi bilemiyorum. Başkalarının da bildiğini sanmıyorum. Bunu bilenler belki de bir tek ölülerdir ve savaş yalnızca onlar için gerçekten bitmiştir.”

Tepedeki Ev’in son sayfalarındaki bu büyük sezgiler Pavese’nin ‘Ay ve Şenlik Ateşleri’ adlı başyapıtında sanatsal ve ahlaksal doruğuna tırmanır.

‘Yaşama Uğraşı’ adlı yapıtta, 17 Kasım 1949 tarihli bir aydınlatıcı not vardır: ‘9 Kasım Ay ve Şenlik Ateşleri’ bitti. 18 Kasım’dan bu yana iki ay geçti. Neredeyse günde bir bölüm eder. Elbette şimdiye kadar gerçekleşen en iyi yazı...

Senin zamanının tarihi turunu tamamladım: *Carcere* (Hapishane): sınırda antifaşizm; *Compagno* (Yoldaş); gizli antifaşizm; *La Casa in Collina* (Tepedeki Ev): direniş ve *Luna e Faló* (Ay ve Şenlik Ateşleri): direniş sonrası.

Yasal olaylar: 15-18 savaşı, İspanya savaşı, Libya savaşı. Destan tamamlanmıştır. İki gençlik kitabı: (*Cezaevi ve Yoldaş*). İki kırkılık kitap: (*Tepedeki Ev* ile *Ay ve Şenlik Ateşleri*). İki halk yapıtı: (*Yoldaş* ile *Ay ve Şenlik Ateşleri*). İki entelektüel yapıtı: (*Cezaevi* ile *Tepedeki Ev*)

I

Eski günlerde bile, hani deniz, orman der gibi, tepe denirdi. Akşamları kararan kentten oraya dönerdim ve tepe benim için yalnızca bir yer değil, nesnelere bir görünüm biçimi, bir yaşama tarzıydı. Sözelimi o tepelerle, çocukluğumda oynadığım, şimdi de yaşadığım bu tepeler arasında bir ayrım görmüyordum: Her zaman nereye varacağı belli olmayan, yılankavi bir toprak parçasıydı, kimi yeri ekili, kimi yeriyse yabanıl; karşıma kimi yollar çıkarırdı, kimi mandıralar, kimi uçurumlar. Sanki gece alarmlarının dehşetinden kaçarmışçasına, akşam oldu mu ben de tırmanıyordum; yollar karınca gibi insan kaynıyordu, zavallı insancıklar şiltelerini bisikletlerine ya da sırtlarına yükleyip kırlarda uyumak için toplaşarlardı: Konuşurlar, tartışırlar, sevgi ve inançla kaynaşır eğlenirlerdi.

Yokuşa sardın mıydı herkes başlardı tutuklu kentten, geceden, yakındaki korkulardan söz etmeye. Uzun zamandan beri yukarıda yaşayan ben, onların yavaş yavaş saptıklarını, seyredtiklerini görür, sonra da bir an gelir ve artık çalıların ve çitlerin arasından tek başıma tırmanmaya başlardım. İşte o zaman yürürken dikedim kulaklarımı, gözlerimi tanıdık ağaçlara çevirirdim, toprağı ve her şeyi derin derin koklardım. Hüzünlerim yoktu, biliyordum ki gece bütün kent alev alev yanabilir, insanlar ölebilirdi. Ne var ki uçurumlar, kırlar ve patikalar her zamanki gibi ve dingin bir sabaha uyanacaklardı. Meyve bahçelerine açılan pencereden ben gene sabahı görecek-tim. Bir yatağın içinde uyuyacaktım, bu kesindi. Kırlar-

da ve ormanlarda geceleyen kalabalıklar benim gibi gene kente ineceklerdi, yalnızca onlar benden daha bitkin ve üşümüş olacaktı. Yazdı, kentte oturduğum, yaşadığım başka akşamları anımsıyordum, ben de gecenin ilerleyen saatlerinde şarkılar söyleyerek, gülererek kenti yaşırdım, binlerce ışık tepeli ve yolun sonundaki kenti ışırtırdı. Kent sanki bir ışık gölüydü. O zamanlar geceler kentte geçirilirdi. Zamanın bu kadar kısaldığı bilinmiyordu. Dostluklar ve günler en önemsiz rastlantılarla tüketiliyorlardı. Başkaları ile ve başkaları için yaşıyordu, ya da öyle sanılıyordu.

– Böylesine uzun süreli bir hayal olan bu öyküye başlamadan önce – başıma gelenlerin savaşıla ilgisi olmadığını söylemeliyim. Hatta, eminim. Savaşı beni hâlâ kurtarabilir de. Savaşı başladığında, ben bir süredir, birkaç odasını kiraladığım şu tepedeki villada yaşıyordum; beni Torino'ya bağlayan işim olmasa, ötedeki tepelerde yaşayan yaşlı ana-babamın yanına çoktan dönmüş olurdu. Savaşı beni yapayalnız olmaya, yılları ve yüreğimi tek başıma yiyip bitirmeye mahkûm etti ve günün birinde fark ettim ki koca köpeğim Belbo elimde kalan tek ve son sırdaşımdı. Savaşıla birlikte içe kapanmak, günü gününe yaşamak, yitirilen fırsatlar için pişmanlık duymamak yasal bir durum oldu. Ama gene de denebilir ki benim uzun zamandır beklediğim ve bel bağladığım savaşı öylesine alışılmadık ve uzundu ki pek az bir zahmetle insan yuvasına başını sokabilir, tepedeki eve sığınabilir ve bırakırdı savaşı kentin göklerinde uğuldasın. Şimdi öyle şeyler oluyordu ki yakınmadan, neredeyse hiç konuşmadan yaşamak bir davranış biçimi sayılıyordu. Gençliğimin içine kapandığı o bir tür sağır kin, savaşıla birlikte bir mağara ve bir ufuk bulmuştu kendine.

Bu akşam yeniden tepeye tırmanıyordum; gün batıyordu, duvarcığın ötesinden zirveler seçiliyordu. Belbo, patikaya oturmuş, beni her zamanki yerimde bekliyor-

du, karanlıkta onun inlemesini duyuyordum. Titriyor ve kaşınıyordu. Sonra koşarak geldi, yüzüme değebilmek için sıçradı, ben de ona bir şeyler söyleyerek sakinleştirdim, yere indi, önüm sıra koştı gitti ve bir ağaç gövdesini koklamak için durdu, mutluydu. Evin yoluna sapmayı da ormana yöneldiğimi fark edince sevinçle zıpladı ve bitkilerin arasına daldı. Tepeyi köpekle dolaşmak hoştur: Sen yürürken o koklar, senin için kökler, yuvalar, dehlizler, gizli bağlar bulur ve keşiflerin tadını artırır. Çocukluğumdan beri, bana öyle gelirdi ki, bir ormanda köpeksiz dolaşmakla yaşamın büyük bir dilimini, top-rağın gizini elden kaçırmak aynı şeydi.

Akşam ilerlemeden villaya dönmek istemiyordum, benim ve Belbo'nun ev sahibelerimiz olan hanımlar her zamanki gibi beni bekliyor olmalıydılar. Bana şuradan buradan bir şeyler anlattırıp verdikleri emeğin karşılığını almak istiyorlardı. Soğuk bir akşam yemeği, nazik davranışlar, dolambaçlı ya da kestirme yollardan savaş ve beni bekleyen gelecekteki dünya hakkında görüşlerim konuşulacaktı. Kimi zaman savaşın yeni bir gelişmesi, bir tehdit, bombalı ve alevli bir gece, iki kadına yeni bir konu yaratıyordu. Beni kapıda karşıyorlar, meyve bahçesinde, sofranın çevresinde, çene çalınıyor, şaşırılıyor, haykırılıyor; o ışığın altında, benim de onlardan biri olduğum hissettirilmek isteniyordu. Oysa ben yalnız başıma yemekten hoşlanıyordum, karanlık odamda, tek başıma ve unutulmuş, kulaklarımı dikip geceyi dinleyerek, zamanın geçişine kulak vermeyi seviyordum. Uzakta kentin üzerinde bir alarm çığılığı kopunca benim ilk tepkim, elimden kayan inatçı yalnızlığıma yanmak oluyordu; korkular, yukarı kata kadar gelen telaş, zaten kısık olan lambalarını söndüren iki kadın ve daha korkunç bir şeyin bekleyişi başlıyordu. Hepimiz meyve bahçesine çıkıyorduk.

Her iki kadından daha yaşlı olanını, anneyi daha çok seviyordum. O iri cüssesine ve bedensel rahatsızlıklarına

karşın daha huzurlu, daha bu toprakların insanı olduğunu belli eden bir hali vardı. Onun bombalar altında, bu karanlık tepede ne yapabileceğini hayal edebiliyordum. Pek fazla konuşmazdı, ama dinlemeyi bilirdi. Öteki, kızı, kırklı yaşlarında, evde kalmış bir kadındı; kemikleri yapılı bedenini sımsıkı örten giysiler giyerdi. Adı Elvira'ydı. Savaşın yukarıya kadar tırmanacağı korkusuyla yaşıyordu. Benim için kaygılandığını fark ettim ve bana bunu söyledi: Ben kentteyken acı çekiyordu ve bir keresinde annesi bunu benim yanımda dile getirince Elvira, bombalar Torino'yu biraz daha yıkarsa, benim gece gündüz onlarla kalmamı istediğini söyledi.

Belbo patikada ileri geri koşuyor, beni de ormana dalmaya davet ediyordu. Ama o akşam bitkilerin engellediği yokuşun bir dönemecinde biraz soluklanıp büyük vadiyi ve bayırı seyretmek istedim. Karanlıkta kıvrımlar, bayırlarla dolambaçlanan yüksek tepeyi çok seviyordum. Eskiden de böyleydi, ama pek çok ışık aydınlatırdı buraları, sakin bir hayat vardı, adamlar evlerine girerler, dinlenirlerdi, bir neşe vardı. Şimdi gene arada sırada seslerin, uzaktan gülüşlerin işitildiği oluyordu, ama o ağır karanlık her şeyi örtüyordu, toprak gene yabancılaşmıştı, benim çocukluğumdaki gibi ıssızdı. Tarlaların ve yolların, insanların evlerinin ardında, ayakların altında, toprağın yaşlı, kayıtsız yüreği karanlığa gömülüyor, yarlarda, köklerde, gizil şeylerde, çocukluk korkularında yaşıyordu. İşte o zaman çocukluk anılarının tadını çıkarmaya başlıyordum. Denebilir ki, kinlerin ve kararsızlıkların, yalnız kalma arzusunun altında, kendimi yeniden bir genç delikanlı olarak bulup çıkartıyordum. Onun bir arkadaşı, meslektaşı, oğlu olsun istiyordum. Yaşadığım bu köyü yeniden görüyordum. Biz ikimiz yalnızdık, o çocuk ve ben kendim. O zamanın vahşi buluşlarını yeniden görüyordum. Evet, acı çekiyordum ama geleceği ne görebilen ne de sevebilen çelişkili bir bakıştı bu. Ve konuşuyordum, konuşuyordum, kendi kendimle arkadaşlık ediyordum.

dum. İkimiz yalnızdık.

Bu akşam yeniden, bayırdan konuşmalarla şarkıların karıştığı bir uğultu işitiliyordu. Benim hiç inmediğim, öteki yamaçtan gelen sesler sanki başka zamanların bir çağrısı gibiydi, gençliğin sesiydi. Bir an için akşamları Çingeneler gibi, tepenin en uç noktalarında karıncalar gibi kaynaşan kaçaklar çetesi geldi aklıma. Ama bu ses yer değiştirmiyordu, hep aynı yerden çıkıyordu. Bu tehditkâr karanlık altında, dilsiz kente karşı bir grubun, bir ailenin, sıradan insanların şarkılar söyleyerek ve gülerек bekleyişi daha kolay kıldıklarını düşünmek tuhaftı. Bunu bile yapmanın cesaret istediğini düşünemiyordum. Haziran ayıydı, göğün altındaki gece güzeldi, insanın kendini şöyle bir bırakıvermesi yeterliydi; ama ben kendi adıma mutluydum, çünkü bu günlerde ne gerçek bir tutku, ne bir engel yoktu, yalnızdım, kimseye bağlı değildim. Şimdi bana öyle geliyordu ki, işin eninde sonunda tepe ve kent arasındaki bu dalgalanmaya, yarına ait her türlü tasarımı, uyanışı sınırlayan o sürekli kaygıya varacağını biliyordum ve beni bir dinleyen olsa sanki bunu söyleyiverecektim bile.

Belbo, kenardaki otlarda durmuş seslere karşı havlıyordu. Onu tasmaından çektim, susturdum ve daha dikkatle dinledim. Esrik sesler arasında ayık sesler de olduğu gibi bir de kadın vardı orada. Sonra güldüler, dağıldılar, derken öylesine güzel bir erkek sesi tek başına yükseldi.

Tam geri dönmek üzere yürüyecekken kendi kendime şöyle dedim: “Aptalın tekisin sen. Seni bekleyen iki ihtiyar kadın. Bırak beklesinler.”

Karanlıkta, şarkı söyleyenlerin yerini saptamaya çalışıyordum. ‘Belki de tanıdığım kişilerdi,’ diye geçirdim içimden.

Belbo’yu aldım ve öte yana yürüyeceğimizi söyledim. Sessizce bir şarkı mırıldandım ve ona, “Şuraya gidelim,” dedim. Ok gibi fırlayarak gözden yitti.

Bunun üzerine, kendimi seslerin rehberliğine bırakarak, patikadan yürüdüm.

II

Yola çıktığımda karanlığı dinliyordum ki, tepenin ötesinde ağustosböceklerinin sesi her şeyi bastırırken, alarm çaldı. Sanki oradaymışım gibi kentin buz kestiğini, adımların sıklaştığını, kapıların çarptığını, yolların telaşla boşaldığını hissettim. Buradaysa yıldızlardan ışık yağıyordu. Vadideki şarkılar kesilmişti şimdi. Belbo az ötede havladı. Ona doğru koştum. Bir bahçeye girmiş, evinden çıkmış insanların arasında zıplamaktaydı. Aralık kapıdan ışık sızıyordu. Birileri bağırdı; “Kapıyı ört sersem,” ve yüksek sesle güldüler. Kapı kapandı.

Aralarında Belbo’yu tanıyanlar vardı, birileri iyi niyetlerle iki yaşlı kadından söz etti, kim olduğumu sormadan beni aralarına aldılar. Karanlıkta seğirtip duruyorlardı, birkaç çocuk vardı ve hep yukarı bakıyorlardı. “Gelecekler mi, gelmeyecekler mi?” diyorlardı. Torino’dan, felaketlerden, yıkılan evlerden söz ediyorlardı. Bir kenarda oturan kadın kendi kendine inliyordu.

“Burada dans edildiğini sanmıştım,” deyiverdim öylesine.

“Keşke,” dedi, önceden Belbo’yla konuşan delikanlının gölgesi, “ama hiç kimse kavalını getirmeyi akıl etmiyor ki.”

“Buna cesaret edebilecek miydin?” dedi bir kız sesi.

“O, evi yanarken bile dans eder.”

“Evet, evet,” dedi bir başkası.

“Bu olmaz, savaştayız. İtalyanlar, -burada ses değiş-

ti- bu savaşı sizin için yaptım. Size bunu armağan ediyorum, buna layık olmalısınız. Artık ne dans edilecek, ne ununacak. Yalnızca, benimle savaşmalısınız.”

“Sus Fonso, bir duyan olur.”

“Ne yapalım? Şarkı söylüyoruz işte.”

Ve o ses az önceki şarkıyı söyledi, ama daha alçak, kısık bir tonda. Sanki ağustosböceklerini rahatsız etmekten çekiniyordu. Genç kızlar birleştiler, o delikanlı kıra koştı. Belbo öfkeyle havlamaya koyuldu.

“Uslu dur,” dedim ona.

Ağaçların altındaki masada hasır sepetli şarap şişesi ve bardaklar duruyordu. Ev sahibi olan yaşlı adam, bir bardak da benim için doldurdu. Burası bir tür meyhane gibiydi, ama herkes aşağı yukarı akraba sayılırdı ve top-luca Torino’dan gelmişlerdi.

“Böyle gittiği sürece, sorun yok,” diyordu yaşlı bir kadın, “ama yağmurlar, çamurlar başlayınca ne olacak?”

“Korkmayın nine, sizin için burada her zaman bir yerimiz vardır.”

“Bu bir şey değil, kış zor.”

“Bu kış savaş biter,” dedi bir oğlan çocuğu ve kaçıp gitti.

Fonso ve kızlar şarkı söylüyorlardı, ama sesleri kısıktı. Uzaktan gelecek bir uğultuyu, bir patlamayı bekler gibiydiler. Ben de, arada bir ağustosböceklerinin korusuna kulak veriyordum ve yaşlı kadın kapının kanadını açar açmaz, ben de kapaması için bağırıverdim.

Bu insanların, bu gençlerin şakalarında, dostluğun ve şarabın verdiği o kolay nezaket vardı, bu tanıdığım bir şeydi; bana bir zamanların kentini, başka akşamları, Po kenarındaki gezileri, meyhanelerin, buluşma noktalarının çokluğunu, geçmiş dostlukları hatırlatıyordu. Ve tepenin serinliğinde, o boşlukta, her an tetikte durmayı gerektiren kaygıda, daha eski, daha topraksı, daha geçmiş bir tat buluyordum. Farkında olmadan kızların, kadınların seslerini izliyor ve susuyordum. Fonso’nun

çıkışlarına yavaşça, mutlulukla gülüyordum. Bulutsuz göğün altında, ötekilerle bir kütüğün üzerinde oturuyordum.

Bir ses bana, “Ya siz ne yapıyorsunuz? Burada yazlıkta mısınız?” diye sordu.

Bu sesi tanıdım. Şimdi düşününce bana oldukça doğal geliyor. Onu tanıdım ve kendime, kimdi diye sormadım. Bu biraz kırçilli, kışkırtıcı ve kalın bir sestti. Bu bana, kadınlara ve yere çok özgü bir ses gibi geldi.

Şakayla, köpeğimle yermantar aradığımı söyledim. Bana yermantarlarının hangisinin yendiğini nerede öğrettiğimi sordu. “Öğrettiğimi kim söyledi?” dedim şaşkınlıkla, “Anlaşıldı,” dedi bana karanlıkta. Sesinde nağmeli bir şey vardı. Sanki maskeli bir kılıkta konuşulur gibiydi. Bir an için önceki konuşmaları geçirdim aklımdan; kandırıldığımı düşünmedim ve sonunda ihtiyar kadınları tanıyanlar, benim hakkımda da bir şeyler biliyorlardır kanısına vardım. Ona Torino’da mı, tepede mi oturduğunu sordum.

“Torino’da,” dedi sakince bana.

Bu loş ışıktaki onun hoş yapılı biri olabileceğini sezdirdim. Omuzlarının ve dizlerinin kıvrımı seçiliyordu. Dizlerini elleriyle kavuşturarak oturuyor, mutlu bir edayla başını arkaya atıyordu. Onun yüzünü seçebilmeye çalıştım.

“Umarım beni yemeye niyetlenmiyorsunuzdur,” dedi yüzüme.

O anda alarm sustu. Bir an için herkes inanamazcasına sustu, sonra dehşetli bir gürültü koptu, gençler zıplıyor, yaşlılar dua ediyor, erkekler ellerini bardaklarına atıyor ve saati gösteriyorlardı. “Bu gecelik bitti.” “Daha sonra gelirler.” “İtalyanlar, bunu sizin için yaptım!”

Genç kız yerinden kımıldamamıştı. Başını hâlâ duvara dayalıydı ve ona kekeleyerek şöyle dedim: “Siz Cate’siniz. Sen Cate’sin.” Ama artık beni yanıtlamıyordu. Sanırım gözlerini yummuştu.

Kalkma zamanı gelmişti, çünkü evlerine giriyorlar-

dı. Şarabın parasını ödemek istedim, ama bana, “Boş ver,” dediler. Onlarla vedalaştım, Fonso’nun ve bir başkasının elini sıktım, Belbo’yu çağırdım ve hayretler içerisinde kendimi yapayalnız, yolda, evin o soluk cephesine bakarken yakaladım.

Az sonra villaya girmiştim bile. Ama çoktan gece olmasına ve saatlerin iyice ilerlemesine karşın Elvira beni bekliyordu. Merdivenlere tünemiş, ellerini kavuşturmuş, dudaklarını büzmüş bekliyordu. Yalnızca şöyle dedi: “Bu akşam alarm verildi. İnsan merak ediyor.” Başını eğdi, ben tabağıma gülümseyerek yemeğe koyuldum. O, ışıktaki, çevremde döneniyordu, sessizce mutfığa giriyor, dolapları kapatıyordu. “Keşke her akşam böyle olsa,” diye mırıldandım. Hiçbir şey demedi.

Bir yandan lokmamı çiğnerken o karşılaşmayı, olanları düşünüyordum. Beni, Cate’den çok, zaman, yıllar ilgilendiriyordu. İnanılmaz bir şeydi. Sekiz mi, on yıl mı? Sanki unutulmuş bir odayı, bir dolabı açmıştım ve burada bir başkasına ait bir hayat, boşuna yaşanmış, riskler dolu bir hayat bulmuştum. Unuttuğum buydu, Cate değil, bir zamanların zavallı zevkleri değil. Ama o günleri yaşayan bir şeyler olacak korkusuyla olaylardan kaçan ürkek genç, çoktan adam olmuştu, o hâlâ çevresine bakmıyordu, yaşam neler getirecek diye bekleyen genç beni şaşırtıyordu. Benimle onun arasında ortak ne vardı ki? Ben onun için ne yapmıştım? O banal ve ateşli akşamlar, o rastlantısal riskler, bir yatak ya da bir pencere kadar tanıdık umutlar, her şey uzak bir ülkenin, şimdi tekrar düşününce, böyle tadına bakıp da nasıl böylesine ihanet ettik diye düşündüğüm hareketli yaşamın anısı gibi geliyordu.

Elvira bir mum aldı, odanın dibinde durdu. Ortadaki lambanın yaydığı ışık huzmesinin dışında kalmıştı, yukarı çıkarken onu da söndürmemi söyledi bana. Merak ettiğini anladım. Odanın elektrik düğmesinin yanında dış lambanın da düğmesi vardı ve ben kimi zaman yanılı-

gıyla bahçeyi ışığa boğuveriyordum. Kabaca, “Telaş etme, doğru ışığı söndüreceğim,” dedim. O elini boğazına götürerek öksürdü ve güldü: “İyi geceler.”

İşte, dedim kendime, yalnız kalınca artık o çocuk değilsin, bir zamanların risklerini taşıyorsun. Bu kadın sana eve daha erken dönmen gerektiğini söylüyor, seninle konuşmak istiyor, ama buna cesaret edemiyor ve belki ellerini kavuşturup, belki yastığına gömülüp boğazını tıkıyor. Sana hazlar vaat etmediğinin farkında. Ama senin yalnız yaşaman bile onu oyalıyor ve bütün yaşantının şu lambada, şu odayla, senin için yıkadığı güzel perdelerle, temiz çarşafarla sınırlı kalmasını umut ediyor. Sen bütün bunları biliyorsun, ama kendini tehlikeye atmıyorsun. Aradığın o kadın değil, bu tepeler.

Şöyle bir soru geliyor aklıma: Acaba bir zamanların Cate’si de böyle yanıldı mı? Sekiz yıl önce Cate neydi? Dalgacı, işsiz, zayıf, biraz hantal ve saldırgan bir kızdı. Benimle çıktığında, benimle sinemaya ya da kırlara gelirse, kırık tırnaklarını saklayarak kolumun altına sokuluyordu, ama bu nedenle bir şeyler umduğunu söyleyecek değilim. Benim Nizza Sokağı’nda bir oda kiraladığım yıld. Ders vermeye yeni başlamıştım, yemeklerimi de çoğunlukla muhallebicide yedim. Bana evden de para gönderirlerdi, azdı, ama o zamanlar kendi kendime yeterdim. Kırsal kesimden gelip okuyan ve kentte yaşayan herhangi bir delikanlıdan farklı bir gelecek beklemiyordu beni. Çevreme bakınıyor, her yeni sabahın yeni bir umut, yeni bir serüven olduğunu düşünüyordum. O günlerde pek çok insan görürdüm. Onlara ilgi gösterir, onlarla yaşardım. Okul yıllarından kalan arkadaşlar vardı, sonradan Sardunya’da bir bombayla ölen Gallo vardı, pek çoğunun kız kardeşleri, kadınlar ve kasiyer kızla evlenen Martino vardı ve o gevezeler, kitap, komedi, şiir yazan hırslılar, bunları ceplerinde taşıyıp kahvelerde sözünü edenler vardı. Gallo ile dansa giderdik, tepeye çıkardık –onunla aynı köyden-

dik- bir köy okulu açmaktan söz ederdik, o tarım öğretecekti, bense fen dersleri verecektim; arazi alacak, bitki türleri geliştirecek, çiftlikler açacak, köyü yenileyecektik. Cate nasıl girdi aramıza hatırlamıyorum; Po'ya giden kırların kenarında duruyordu. Gallo'nun bizimkilerden ayrı arkadaş grupları vardı; Nizza Sokağı'nın sonunda bilardo oynardı, bir kez sandalla gezerken, bir avluda duran Cate'yi çağırmıştı. Sonra ben o yaz Cate ile yalnız gezmiştim.

Cate ile sandalı kıyıya çeker, çayıra iner ve çalılıkların arasında oynar, güreşirdik. Pek çok kadın beni korkuturdu, ama Cate hayır. Onunla küsüşürdünüz, ama kırılmazdınız. Hani meyhanede içki istemek gibiydi biraz: Pek matah bir şarap beklemezsiniz, ama geleceğinden eminsinizdir. Cate otururdu ve onu okşamama izin verirdi. Sonra bizi bir gören olacak diye korkuya kapılırdı. Aramızda pek fazla söz geçmezdi, bu da beni cesaretlendirirdi. Onunla konuşmak, ona bir şeyler vaat etmeye gerek yoktu. "Güreşmekle, kucaklaşmak arasında," derdim ona, "ne fark var ki?" Böylece otların üzerinde bir kez, iki kez hantalca sarılırdık birbirimize. Gün geldi tramvayda giderken birbirimize sevişmeye gittiğimizi söyledik. Tam oraya vardığımızda fırtına bizi karşıladı. Yitirdiğimiz fırsata karşı öfkeyle kürek çektik, üzüldük.

Akşamlardan bir akşam Cate evimin merdivenlerini tırmandı. Huzurla bir sigara içti ve bu kez yatakta daha büyük zevkle seviştik. Yağmur yağdığında, hava soğduğunda gelip beni bulmanın, benimle olmanın, konuşmanın, içini dökmenin ne kadar güzel olduğunu söylüyordu. Kitaplarımı elledi, alayla burun kıvırdı onlara ve bana gece gündüz gerçekten kimsenin beni rahatsız etmeden odayı kullanıp kullanmadığımı sordu. O ailesiyle oturuyordu, altı-yedi kişi bir bahçe üzerindeki iki odada barınıyorlardı. Ama bana geldiği tek akşam o oldu. Benim arkadaşlarımla bulduğum kahveye uğruyordu,

ama Gallo yanımızda da olsa, ona hepimiz selam versek de, ürkekçe oturuyordu ve o gülüşleri yok olmuştu. Bense bir kız arkadaşa sahip olmanın mutluluğu ile onun bu ezik ve deneyimsiz halinden duyduğum utanç arasında kendi kendimle savaşıyordum. Daktilo yazabilmeyi, büyük bir mağazada çalışabilmeyi, denize gidebilecek parayı kazanabilmek istediğini söylerdi. Arada sırada onu neşeye boğan bir ruj aldığım olurdu. O zaman fark etmişim ki insan bir kadını geçindirebilir, onu eğitebilir, yaşatabilir, ama eğer onun zarafetinin nasıl oluştuğunu bilirse bu işin tadını kaçıır. Cate'nin eskimiş bir giysisi, derisi soyulmuş bir çantası vardı. Onu dinlemek, yaşamı ve arzuları arasındaki tezatı bilmek insanı hüzünlendiriyordu; ama o ruja gösterdiği sevinç sinirime dokunmuştu, o zaman anladım ki o benim için yalnızca cinsellikten başka bir anlam taşımıyordu. Zevksiz, sıkıntılı bir cinsellik! Onun bu kadar mutsuz ve bilgisiz olduğunu bilmek üzüyor beni. Zaman zaman kendine çekidüzen verdiği olurdu, ama aptalca heyecanları, kaba inatları ve tedirgin eden saflıkları vardı. Ona bağlı olma, ona borçlu olma, en azından zamanı borçlu olma hep üzerimde bir yükü. Bir akşam istasyonun girişinin altında, onu kolundan tutmuşum ve benimle odama çıkmasını istiyordum. Yazın son günleriydi ve ev sahibenin oğlu ertesi gün birliğinden dönecekti. O evdeyken eve kadın alamazdım, ona rica ettim, yalvardım gelmesi için, şakalar yaptım, komiklik yaptım. "Seni yemem," dedim ona. Bunu duymak bile istemiyordu. Bu inatçı zıtlaşması beni kızdıırıyordu. O sıkıca koluma yapışmış, tekrarlayıp duruyordu.

"Gezmeye gidelim."

"Sonra sinemaya gideriz," dedim ona gülererek. "Param var."

Ve o öfkeyle, "Seninle paran için gelmiyorum," dedi.

"Ama ben evet," dedim yüzüne. "Ben seninle yatmak için geziyorum," dedim.

Birbirimize kırgınlıkla baktık, ikimizin de yüzü kıp-

kırmızıydı. Daha sonra utanç duydum. Yalnız kalınca öfkeyle ağlayacağım sandım, beni kaplayan duygular gurur ve neşe değildi ama, çünkü artık özgürdüm. Cate ağlıyordu, yaşlar yanaklarından süzülüyordu. Yavaşça, bana, “O zaman geliyorum seninle,” dedi. Hiç konuşmadan evin ana kapısına geldik, o beni sıkı sıkı tutuyor ve bütün ağırlığı ile üzerime dayanıyordu. Girişte durdurdu beni. Kararsızca, “Hayır, sana inanmıyorum,” dedi, kolumu ısırır gibi sıktı ve kaçtı.

O akşamdan sonra onu görmedim. Pek üstünde durmuyordum, çünkü döneceğini sanıyordum. Ama dönme-yeceğini anladığımda, kabalığının yangısı sönmüştü, Gallo ve arkadaşlar tekrar benim ufkum haline gelmişlerdi ve aslında bu doyurulmuş kinin hazzını, mutlulukla kaybettiğim fırsatın tadını sonradan çıkarıyordum. Bu sonra bende alışkanlık yarattı. Gallo bile sonradan bundan söz etmedi, buna zamanı olmadı. Afrika savaşına subay olarak katıldı ve onu bir süre görmedim. O kış onun tarımcılığını ve köy okulu düşüncesini unuttum, tamamen kentli oldum ve yaşamın gerçekten güzel olduğunu anladım. Pek çok eve takıldım, siyasetten konuşuyordum, başka tehlikeler ve hazlar tattım, hepsinden kurtuldum. Bilimsel bir-iki işe başladım. İnsanları gördüm, yeni meslektaşlar edindim. Birkaç ay çok sıkı çalıştım ve kendimi bir geleceğim olduğuna kandırdım. Havadaki o kuşku gölgesi, herkesi saran o ateş, tehdit, yakındaki savaş, günleri daha canlı, riskleri daha anlamsız kılıyordu. Hiçbir şey olduğu yoktu ve her şeyin tadı vardı. Yarın neler olabileceğini hiç düşünmüyordum.

Şimdiyse bir şeyler oluyordu ve savaş vardı. Gecenin derinliğinde, lambanın ışık huzmesinde bunları düşündüm. Benim ihtiyarlar huzurla, acınacak biçimde öylece uyuyorlardı. Herkes eve girdikten sonra tepedeki alarmdan onlara neydi? Cate de uyuyordu ormanın ortasındaki evinde. Acaba hâlâ benim eski kabalığımı düşünüyor

muydu? Ben sanki dnmesine hatırlıyordum ve karılamamızın böyle kısa ve karanlık olması zmyordu beni.

Birkaç gün, Torino'da çalışırken, yürürken, akam dönerken, Belbo'yla konuşurken bunu düşündüm. Bir akam meyve bahesindeyken başka bir alarm çaldı. Uçaksavar hemen ateş etmeye baladı. Darbelerle sarsılan odamıza çekildik. Dışarıda kurunlar ağaçların arasında ölümün ılıını çalıyordu. Elvira titriyordu, ihtiyar susuyordu. Sonra motor ve yıkılma gürültüleri duyuldu. Pencere sürekli kızarıyor ve bembeyaz parlıyordu. Bu, bir saatten fazla sürdü ve son birkaç silah sesi altında bahçeye ıktıımızda bütün Torino vadisi alevler içindeydi.

CESARE PAVESE

TEPEDEKİ EV

ROMAN

İtalyan edebiyatının en önemli yazarlarından biri olan **Cesare Pavese**, romanlarında da, şiirlerinde de çağdaş dünya sorunlarına eğilmiş genç bir yazardı. Daha kırk iki yaşındayken (1950) intihar ederek yaşamına son veren Pavese, *Tepedeki Ev*'i yaşamının son yıllarında kaleme almıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine yakın bir dönemde, Faşistlere karşı yürütülen iç savaş sırasında kentten kaçıp uzaklara, çocukluğunun geçtiği yerlere giden öğretmen *Corrado*, geçmişte kısa süreli bir ilişki yaşadığı kadınla karşılaşır. Yaşadığı dönemin katı gerçeğinden ve belirsiz bir gelecekte kaçarken, savaşın acımasızlığından, anlamsızlığından derinden etkilenir. "Savaş bir gün biterse," der, "şunu sormalıyız kendimize: 'Peki ya ölenleri ne yapacağız? Neden öldüler?!'"

KAPAKTAKİ RESİM: ISAO SHIGA

ISBN 975-510-634-0

9 789755 106342

<http://www.canyayinlari.com>